

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conferenceการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง
ในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนLiving in the Philosophy of Sufficiency Economy by Members of Philosophy of Sufficiency Economy
in Community Project in Upper North – Eastern Regionภคมนพรณ ชุมผาง (Pakamonpan Chumphang)¹ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (Benchamas Yooprasert)²บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 3) การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เปรียบเทียบการดำเนินชีวิตก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน 5) ปัญหา ข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ระยะที่ 1 - 5 ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม มุกดาหาร นครพนม สกลนคร บึงกาฬ หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู และจังหวัดเลย รวม 1,830 ราย กำหนดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 305 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้ค่า t-test ผลการวิจัย พบว่า (1) สมาชิกกลุ่มส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 59.39 ปี เกือบทั้งหมด เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร และมีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง ทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา (2) สมาชิกกลุ่มส่วนมาก ร้อยละ 63.26 มีเหตุผลที่ความสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการมากที่สุด คือ ต้องการความยั่งยืนและมั่นคงในด้านอาชีพ รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ (3) เกือบทั้งหมดดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมากที่สุดในด้านคุณธรรม ได้แก่ การปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติในท้องถิ่น การประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ และสุจริต (4) ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การพึ่งพาตนเองด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ และด้านเทคโนโลยี (5) เกือบทั้งหมด ไม่พบปัญหาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีข้อเสนอแนะว่า 1) การส่งเสริมและพัฒนา ควรคำนึงถึงความต้องการของเกษตรกร และประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับ 2) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกับผู้นำชุมชนลงพื้นที่เพื่อชี้แจงโครงการแก่เกษตรกร

คำสำคัญ การดำเนินชีวิต หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพึ่งพาตนเอง

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nipa2526.nc@gmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agashben@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช agaskbum@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

Abstract

This research aims to study 1) Personal information of members of the Sufficiency Economy Project in Upper Northeastern Community 2) The decision to participate in the Sufficiency Economy Project in the community 3) Living on the philosophy of Sufficiency Economy practice 4) The results of living on the philosophy of sufficiency economy, practice according to 5 aspects of self-reliance 5) Problems and suggestion of living on philosophy of sufficiency economy. The study population is a member of the Sufficiency Economy Project in the Upper Northeastern Community. Phase I - 5 in Kalasin, Khon Kaen, Roi Et, Mahasarakham, Mukdahan, Nakhon Phanom, Sakon Nakhon, Bung Kan, Nong Khai, Udon Thani, Nong Bua Lamphu and Loei provinces. The sample size was 305 which calculated from 1,830 population by using the Taro Yamane formula at 0.05 error level. Simplified sampling data were collected by using interview form. Data were analyzed and compared by using percentage, mean, standard deviation, and t-test. The findings were as follow: (1) Most of the group members were female, with an average age of 59.39 years. They have their own farm. All of them were farmers. (2) Most of the group members were 63.26%. The most important reason for the decision to participate in the project is the need for sustainability and stability in the occupation, the second is the benefit. (3) Almost all of them live according to the philosophy of sufficiency economy at the highest level in the moral aspect, including the practice of the doctrine of religion and local traditions. work honestly and faithfully. (4) After participating in the Sufficiency Economy Program in the community, there were greater self-reliance on all aspects including self-reliance, psychological, social, natural resources, economics and technology. (5) Almost all have no problems on living on philosophy of sufficiency economy. It is suggested that 1) The needs and benefit of farmers should put in consideration for extension and development. 2) Collaboration among project officers and community leaders is necessary to provide information of the project to the farmers.

Keywords: Living on Philosophy of Sufficiency Economy, Self-reliance

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

บทนำ

ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก มีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลา ทำให้ทุกคนต้องปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับยุคสมัยเพื่อความอยู่รอดในสังคม รวมถึงภาวะเศรษฐกิจที่มีความผันผวน สินค้าอุปโภค บริโภคมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ส่งผลให้การดำเนินชีวิตของผู้คนส่วนใหญ่มีค่าครองชีพ หรือรายจ่ายในการใช้ชีวิตประจำวันที่สูงขึ้น ในขณะที่รายได้ต่ำกว่ารายจ่าย ความพึงพอใจกับเทคโนโลยีใหม่ๆ ความต้องการใช้ชีวิตที่สะดวกสบายนำไปสู่การกู้เงิน และการเป็นหนี้ ซึ่งสวนทางกับแนวคิดด้านเศรษฐกิจพอเพียงและสิ่งดีๆ ที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เน้นความพอดี ถ้าทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของแนวคิดดังกล่าว และน้อมนำไปปฏิบัติตามปรัชญาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ได้พระราชทานแนวทางการปฏิบัติไว้ สังคมไทยก็จะมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีอาชีพเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองและสามารถยกระดับคุณภาพความเป็นอยู่ได้ โดยการดำเนินชีวิตในแบบเรียบง่ายภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น

โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เริ่มดำเนินโครงการโดยสำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กรมส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรมการปกครองและหน่วยงานพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2556 – ปัจจุบัน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้น้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ครอบครัวและชุมชนพึ่งตนเองและมีความเข้มแข็ง รวมทั้งส่งเสริมให้เป็นศูนย์ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่าย ซึ่งโครงการดังกล่าวได้ดำเนินกิจกรรมโครงการมาระยะหนึ่งแล้ว โดยเปิดรับสมัครและคัดเลือกเกษตรกรผู้สนใจ จำนวน 30 ราย เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้จากสื่อ VCD แนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเลือกกิจกรรมกลุ่มที่ตนเองสนใจ กิจกรรมการทำแผนครัวเรือนและแผนพัฒนากลุ่ม (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2558, น. 20 - 27)

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาสาเหตุการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เพื่อนำข้อมูลปัจจัยที่เป็นสาเหตุในการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในการดำรงชีวิต รวมถึงปัญหา ข้อเสนอแนะในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมเป็นศูนย์ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง และขยายผลสู่ชุมชนอื่น หรือผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน
3. เพื่อศึกษาการปฏิบัติโดยการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อศึกษาผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง
5. เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ระยะที่ 1 - 5 ใน 12 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ร้อยเอ็ด มหาสารคาม มุกดาหาร นครพนม สกลนคร บึงกาฬ หนองคาย อุดรธานี หนองบัวลำภู และจังหวัดเลย รวม 1,830 ราย กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวน 305 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบข้อมูลโดยใช้ค่า t-test เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 5 ตอน คือ (1) ข้อมูลส่วนบุคคล (2) การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน (3) การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4) ผลการดำเนิน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน (5) ปัญหา และข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลส่วนบุคคล** สมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ร้อยละ 67.9 เพศหญิง อายุเฉลี่ย 59.39 ปี ส่วนมากจบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 56.1 เป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กร ร้อยละ 98.7 เป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ ขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 4.74 ไร่ และร้อยละ 91.1 มีพื้นที่ทำการเกษตรเป็นของตนเอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.67 คน มีจำนวนแรงงานภาคเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 0.77 คน และทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา

2. **เหตุผลของการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน** ระดับความสำคัญของเหตุผลในการเข้าร่วมโครงการมากที่สุด คือ ด้านความต้องการความยั่งยืนและมั่นคงด้านอาชีพ ซึ่งให้เหตุผลคือการไม่ต้องย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพ รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ คือ การมีรายได้ และอาชีพที่มั่นคงเพื่อเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ จาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ การชักชวนกันในกลุ่มเพื่อนบ้านจึงเกิดความสนใจ และด้านกิจกรรมโครงการ คือ การเรียนรู้จากสื่อ VCD การประชุม กิจกรรมการวางแผนพัฒนารายบุคคล แผนพัฒนากลุ่ม เป็นต้น ดังรายละเอียด ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เหตุผลการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

(n = 305)

เหตุผลเข้าร่วมโครงการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
ด้านความต้องการของเกษตรกร	4.66	1.017	มากที่สุด
1. ต้องการลดภาระหนี้สิน และค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	4.63		มากที่สุด
2. มีความสนใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.66		มากที่สุด
3. ต้องการความยั่งยืนและมั่นคงในด้านอาชีพ	4.71		มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ	4.33	1.633	มากที่สุด
1. ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.48		มากที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

เหตุผลเข้าร่วมโครงการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย
ด้านประโยชน์ที่จะได้รับ			
2. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกที่มาเรียนรู้ร่วมกันทั้งในกลุ่มจังหวัดตนเองและจังหวัดอื่นๆ	3.73		มาก
3. สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัว และชุมชน	4.58		มากที่สุด
4. ได้รับสนับสนุน เช่น ความรู้ เอกสารวิชาการ เศรษฐกิจพอเพียง ปัจจัยการผลิตด้านการเกษตร การศึกษาดูงาน	4.24		มากที่สุด
5. ไม่ต้องการย้ายถิ่นฐานเพื่อไปประกอบอาชีพ	4.34		มากที่สุด
6. มีรายได้ และอาชีพที่มั่นคง เพื่อเลี้ยงครอบครัวได้อย่างยั่งยืน	4.65		มากที่สุด
ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ	3.94	1.052	มาก
1. สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน ฯลฯ	3.62		มาก
2. บุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน	4.27		มากที่สุด
ด้านกิจกรรมโครงการ	3.83	1.495	มาก
1. การประชุมชี้แจงโครงการ	3.60		มาก
2. การเรียนรู้จากสื่อ VCD	4.33		มากที่สุด
3. กิจกรรมการทำแผนครัวเรือน และแผนกลุ่ม	3.70		มาก
4. การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และคัดเลือกคณะกรรมการกลุ่ม	3.68		มาก

3. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พบว่า สมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ส่วนใหญ่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ตอบปฏิบัติ และไม่ปฏิบัติ ดังตารางที่ 2 แยกออกเป็นประเด็น ดังนี้

1) **ด้านความพอประมาณ** พบว่า มีการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคมีการแบ่งปันหรือจำหน่าย เช่น การปลูกพืชผัก การเลี้ยงสัตว์มากที่สุด รองลงมาคือ มีการวางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือน และร่วมจัดทำแผนกลุ่ม เช่น พื้นที่ ทุน และแรงงาน ก่อนทำการ การทำเกษตรอินทรีย์ หรือการทำเกษตรแบบปลอดภัย ลดการใช้สารเคมี และจัดทำบัญชีครัวเรือน ตามลำดับ

2) **ด้านความมีเหตุผล** พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ 1) กิจกรรมลดรายจ่าย เช่น ปลูกผักกินเอง ทำน้ายาอเนกประสงค์ 2) กิจกรรมการเพิ่มรายได้ เช่น การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

หรือการรวมกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อจำหน่าย 3) กิจกรรมลดต้นทุนการผลิต เช่น การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การทำสารชีวภัณฑ์ใช้เอง และ 4) การช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน รองลงมาคือ การรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต และการรวมกันจำหน่ายสินค้า เพื่อการต่อรองด้านราคา และการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น หรือให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น ตามลำดับ

3) **ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี** พบว่า มีการทำกิจกรรมกลุ่มมีการลงหุ้น และการออมทรัพย์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ได้แก่ ป่าไม้ แหล่งน้ำ และทรัพยากรอื่นๆ ในชุมชนมากที่สุด รองลงมา คือ การใช้ทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิต การรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมหลังฤดูการทำนา หรือเวลาว่างเพื่อเพิ่มรายได้ และการลดละเลิกอบายมุขต่างๆ เช่น สุรายาเสพติด และการพนัน ตามลำดับ

4) **ด้านความรู้** พบว่า มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ และการใช้ภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิตมากที่สุด รองลงมา คือ การพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้ารับอบรม สัมมนา หรือ ศึกษาดูงานที่หน่วยงานภาครัฐ หรือ เอกชนจัดขึ้น และการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เช่น วารสารการเกษตร สื่อออนไลน์ หรือการลงมือทดลองผลิตลองถูก ตามลำดับ

5) **ด้านคุณธรรม** พบว่า มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดในทุกประเด็น ได้แก่ 1) การดำเนินชีวิตด้วยการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติในท้องถิ่น 2) ประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ และสุจริต 3) เคารพกฎ ระเบียบข้อบังคับของชุมชน ส่วนรวม/กลุ่ม และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และ 4) มีส่วนร่วมในกิจกรรมงานบุญประเพณีที่สำคัญของชุมชน

ตารางที่ 2 การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มตัวอย่าง

n = 305		
การปฏิบัติ	จำนวน	ร้อยละ
ด้านความพอประมาณ		
1.การผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือน เหลือจากการบริโภคมีการแบ่งปัน	305	100.0
2.การวางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือน	302	99.0
3.การจัดทำบัญชีครัวเรือน	299	98.0
4.การทำเกษตรอินทรีย์ หรือการทำเกษตรแบบปลอดภัย	301	98.7
ด้านความมีเหตุผล		
1.การทำกิจกรรมลดรายจ่าย การเพิ่มรายได้ ลดต้นทุนการผลิต และการช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้าน	305	100.0
2.การจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย	276	90.5
3.การรวมกลุ่มซื้อปัจจัยการผลิต และการรวมกันจำหน่ายสินค้า เพื่อการต่อรองด้านราคา	282	92.5

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี		
1.กิจกรรมกลุ่มมีการลงพื้นที่ การออมทรัพย์ และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร	305	100.0
2.การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิต	296	97.0
3.การใช้ทรัพยากรในการผลิตทางการเกษตรที่หลากหลาย ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	298	97.7
4.การรวมกลุ่มทำอาชีพเสริมหลังฤดูกาลทำนา หรือเวลาว่างเพื่อเพิ่มรายได้ และการลดละเลิก	290	95.1
อบายมุขต่างๆ		
ด้านความรู้		
1.การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน และการใช้ภูมิปัญญามาปรับใช้ในการดำรงชีวิต	296	97.0
2.การศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง	267	97.4
3.การพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้ารับการอบรม สัมมนา หรือ ศึกษาดูงาน	305	100.0
ด้านคุณธรรม	305	100.0

4. ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน

จากการวิเคราะห์ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ และนำมาทดสอบค่าเฉลี่ยในประเด็นต่างๆ ของสมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แยกออกมาเป็นประเด็น 5 ด้าน ดังตารางที่ 3 ดังนี้

1) การพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ในระดับปานกลาง ประเด็นการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการลดต้นทุน เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก การทำเกษตรที่ดีเหมาะสม รองลงมาคือการนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทอผ้า การย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติ การใช้สมุนไพรรักษาโรค การทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ลดการใช้สารเคมี และการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในชุมชน เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย และหลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว พบว่า มีการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี ในระดับมากที่สุด ประเด็นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีภายในชุมชน เช่น การทำปุ๋ยชีวภาพ การผลิตและขยายสารชีวภัณฑ์ เช่น ไตรโคเดอร์มา บิวเวอร์เรีย รองลงมา คือ การนำภูมิปัญญามาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การทอผ้า การย้อมผ้าจากวัสดุธรรมชาติ การใช้สมุนไพรรักษาโรค การทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ลดการใช้สารเคมี และในระดับมาก การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการลดต้นทุน เช่น การตรวจวิเคราะห์ดิน การผสมปุ๋ยใช้เองตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำปุ๋ยหมัก การทำเกษตรที่ดีเหมาะสม ตามลำดับ

2) การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านเศรษฐกิจในระดับมาก ประเด็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน หากเหลือก็จำหน่าย เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา เป็นต้น รองลงมา คือ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้บริโภค เช่น การแปรรูปปลา การแปรรูปข้าว การแปรรูปหน่อไม้ และผลผลิตอื่นๆ ในชุมชน จัดบัญชีครัวเรือน รายรับ – จ่าย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การลดหนี้และออมเงินในครัวเรือน และประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในแก่งรอบครัว เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่าย และหลังเข้าร่วมโครงการ ประเด็นที่มีค่าระดับมากที่สุด คือ ด้านการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือนและแบ่งปันเพื่อนบ้าน หากเหลือก็จำหน่าย เช่น การปลูกผัก การเลี้ยงไก่ การเลี้ยงปลา เป็นต้น รองลงมา คือ ประกอบอาชีพเสริม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

เพิ่มรายได้ในแก๊งครอบครัว เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อจำหน่าย การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้บริโภค เช่น การแปรรูปปลา การแปรรูปข้าว การแปรรูปหน่อไม้ และผลผลิตอื่นๆ ในชุมชน และจัดบัญชีครัวเรือน รายรับ – จ่าย การวางแผนการใช้จ่ายเงิน การลดหนี้และออมเงินในครัวเรือน ตามลำดับ

3) การพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ก่อนเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติ ในระดับปานกลาง ประเด็นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น นำเศษอาหารกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการทำปุ๋ยหมัก หรือการทำบ่อแก๊สชีวภาพใช้เป็นแก๊สหุงต้มในครัวเรือน รองลงมา คือ ใช้วัสดุธรรมชาติมาเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้ใบไม้แห้ง หรือฟางข้าว หรือเศษหญ้ามาทำปุ๋ยหมัก หรือคลุมโคนต้นไม้เพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม่เผาตอซัง การบำรุงดินด้วยการปลูกปุ๋ยสดพืช และการปลูกพืชหมุนเวียน และหลังจากเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองด้านทรัพยากรธรรมชาติมากที่สุด ในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ไม่เผาตอซัง การบำรุงดินด้วยการปลูกปุ๋ยสดพืช และการปลูกพืชหมุนเวียน รองลงมา คือ ใช้วัสดุธรรมชาติมาเพื่อลดต้นทุนการผลิต เช่น ใช้ใบไม้แห้ง หรือฟางข้าว หรือเศษหญ้ามาทำปุ๋ยหมัก หรือคลุมโคนต้นไม้เพิ่มความชุ่มชื้นให้ดิน และการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เช่น นำเศษอาหารกลับมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยการทำปุ๋ยหมัก หรือการทำบ่อแก๊สชีวภาพใช้เป็นแก๊สหุงต้มในครัวเรือน ตามลำดับ

4) การพึ่งตนเองด้านจิตใจ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองด้านจิตใจระดับมาก คือ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน รองลงมาคือร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม และสามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม และหลังจากเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งพามากที่สุด การร่วมกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชนส่วนรวม รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันในครอบครัว และเพื่อนบ้านในชุมชน และสามารถปรับตัวต่อผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ตามลำดับ

5) การพึ่งตนเองด้านสังคม พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองด้านสังคมในระดับมากที่สุด คือ แบ่งปันปัจจัยในการผลิตพืช เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย และอื่นๆ กับเพื่อนบ้าน รองลงมา คือ จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชนและการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ใหม่ๆ กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ และหลังจากเข้าร่วมโครงการมีการพึ่งตนเองด้านสังคมมากที่สุด ได้แก่ การแบ่งปันปัจจัยในการผลิตพืช เช่น พันธุ์พืช ปุ๋ย และอื่นๆ กับเพื่อนบ้าน รองลงมา คือ จัดตั้งกองทุนเพื่อเป็นสวัสดิการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน และการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ใหม่ๆ กับเพื่อนบ้านอยู่เสมอ ตามลำดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน

n = 305

ประเด็น	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		Sig.
	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	
ด้านจิตใจ	3.24 (.994)	มาก	4.72 (.773)	มากที่สุด	.000
ด้านสังคม	3.39 (1.124)	มาก	4.72 (.881)	มากที่สุด	.000
ด้านทรัพยากรธรรมชาติ	2.70 (1.034)	ปานกลาง	4.63 (.933)	มากที่สุด	.000
ด้านเศรษฐกิจ	2.70 (1.034)	ปานกลาง	4.51 (1.23)	มากที่สุด	.000
ด้านเทคโนโลยี	2.86 (1.284)	ปานกลาง	4.23 (.761)	มากที่สุด	.000

ผลการเปรียบเทียบ ก่อนเข้าร่วมโครงการและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ปัญหา และข้อเสนอแนะการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาประเด็นปัญหา และข้อเสนอแนะของสมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

ปัญหา 1) ด้านความพอประมาณ การจัดทำบัญชีครัวเรือนเกิดความรู้สึกทำให้เสียเวลา และไม่เกิดประโยชน์ ส่วนน้อยมีปัญหาการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครัวเรือน ได้แก่ พื้นที่ ทุน และแรงงานก่อนทำการผลิตมีความยุ่งยาก โดยจะใช้ความเคยชินในการปฏิบัติอย่างที่ผ่านมา 2) ด้านความมีเหตุผล การจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น มีความรู้สึกจ่ายเยอะเกินไป และไม่ยอมทำ การจัดทำแผนกลุ่ม หรือแผนพัฒนาชุมชน ก่อให้เกิดความขัดแย้งในชุมชน เกิดการแบ่งฝ่าย และชุมชนไม่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง และการทำกิจกรรมลดต้นทุนการผลิต เช่น การเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง การทำสารชีวภัณฑ์ใช้เอง ทำให้เสียเวลาและไม่คุ้มค่ากับการลงทุนแท้จริง 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการผลิตทำให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น และได้ผลเท่าที่ควร เช่น การใช้สารชีวภัณฑ์ การตรวจวิเคราะห์ดิน และไม่มีเวลาจำเป็นต้องออมทรัพย์ หรือลงทุน เนื่องจากต้องนำมาใช้จ่ายอยู่แล้ว รวมทั้งการปลูกพืชหลายชนิดทำให้เกิดโรคและแมลง 4) ด้านการมีความรู้ ไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้า หาความรู้เพิ่มเติม และการพัฒนาความรู้ด้วยวิธีการเข้าอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน และไม่มีเวลาว่างเข้าร่วมและรู้สึกเสียเวลาไปนั่งฟัง

ส่วนข้อเสนอแนะ พบว่า 1) ด้านการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสนอแนะให้ปลูกผักไว้กินเอง ลดการใช้สารเคมีปลูกผักอินทรีย์ ทำให้ช่วยลดรายจ่ายและยังได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัย การทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดใช้เอง ช่วยลด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ต้นทุนในการผลิต ทำให้มีกำไรมากขึ้น การออมทรัพย์เพื่อนำมาใช้ในเวลาที่เป็น ทำให้ไม่ต้องไปกู้หนี้และไม่เป็นภาระ รวมถึงการจดบัญชีครัวเรือน จัดบันทึกเฉพาะรายรับ – รายจ่าย อย่างง่ายเพื่อให้เราทราบถึงรายจ่ายรับที่ได้ และสามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ทำให้มีเงินเหลือเก็บออม 2) ด้านการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสนอแนะการให้ความช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อนบ้านที่เดือดร้อน หรือการร่วมงานบุญ เช่น งานศพ ผู้นำชุมชนขอความร่วมมือให้น้ำข้าวสาร ครัวเรือนละ 1 กก. และน้ำอ้อยคั้น หรือน้ำดื่มครัวเรือนละ 1 - 2 ขวด บริจาคเพื่อช่วยเหลือในการจัดงาน เป็นต้น การอนุรักษ์วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และสืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่สู่รุ่นลูกหลาน ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมายของหมู่บ้าน และช่วยกันเป็นหูเป็นตาในการดูแลลูกหลาน เยาวชนในชุมชนให้ห่างไกลยาเสพติด หรืออบายมุขต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษา เรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถอภิปรายผลสรุปได้ ดังต่อไปนี้

1. การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จากการศึกษาพบว่า ระดับความสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของ สมาชิกโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือความต้องการของเกษตรกรที่ต้องการความยั่งยืนและมั่นคงในด้านอาชีพ รองลงมา คือ ประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับ เกษณี ไกยเกษ (2559, น. 102) ที่พบว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับของเกษตรกรที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกที่มาเรียนรู้ร่วมกัน รองลงมา ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ สอดคล้องกับผลการจัดเวทีชุมชน พบว่าจากการเข้าร่วมโครงการเกษตรกรได้รับความรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เกิดความสามัคคีในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น สรุปได้ว่าการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ความต้องการของสมาชิกและประโยชน์ที่ได้รับ มีผลต่อการสมัครเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงชุมชน

2. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมในระดับมาก ในประเด็น ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และด้านความรู้ และด้านคุณธรรม อาจเนื่องมาจากสภาพทางสังคมของสมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบว่า เคยเข้าร่วมฝึกอบรม การเรียนรู้ผ่านสื่อวีดิทัศน์ การจัดทำแผนครัวเรือน และแผนพัฒนากลุ่ม และเข้าร่วมสัมมนาด้านเศรษฐกิจพอเพียง จากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งส่งผลให้มีการปฏิบัติโดยการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ ศศิธร แผลงไธสงค์ (2557, น.89) ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย ตำบลจันตุม อำเภอลำปาง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเกษตรกรทั้งหมดมีการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง การศึกษาจากบุคคลต้นแบบ กลุ่มต้นแบบ การพูดคุยสรุปเนื้อหา สรุปบทเรียนและการฝึกปฏิบัติ และสอดคล้องกับโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2558, น. 9 - 12) ในด้านแนวคิดของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน คือ

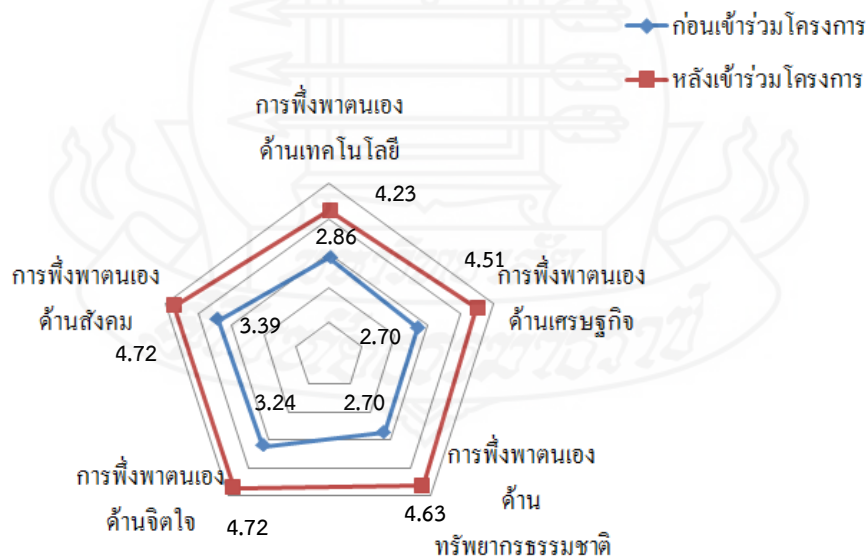

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

การส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น เป็นส่วนสำคัญในการรวมพลังเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชนไปในทิศทางที่ดีขึ้นร่วมกัน โดยมีการนัดหมายการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่มทุกวันพุธของสัปดาห์ๆ ละ 2-3 ชั่วโมง ซึ่งเนื้อหาที่ได้รับการส่งเสริม เป็นเนื้อหาที่ใกล้เคียงกับชีวิตจริงเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดความอยากรู้ และต้องการติดตามเรียนเรื่องอื่น ๆ เรียนรู้ผ่านสื่อ VCD ร่วมกัน การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมหลังจากเรียนรู้จากสื่อ VCD ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากการเรียนรู้จริง เช่นเดียวกับ รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร (2554, น.114) พบว่าประชาชนมีการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านการมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ และด้านเงื่อนไขคุณธรรมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงื่อนไขด้านคุณธรรมประชาชนมีความกล้าในการที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน จากการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง ของสมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคม สอดคล้องกับ เกษณี ไกยเกษ (2559, น. 96) จากการศึกษา การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ ตำบลห้วยนา อำเภอมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า เกษตรกรมีการพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายประเด็นพบว่า เกษตรกรมีการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน ดังภาพที่ 2

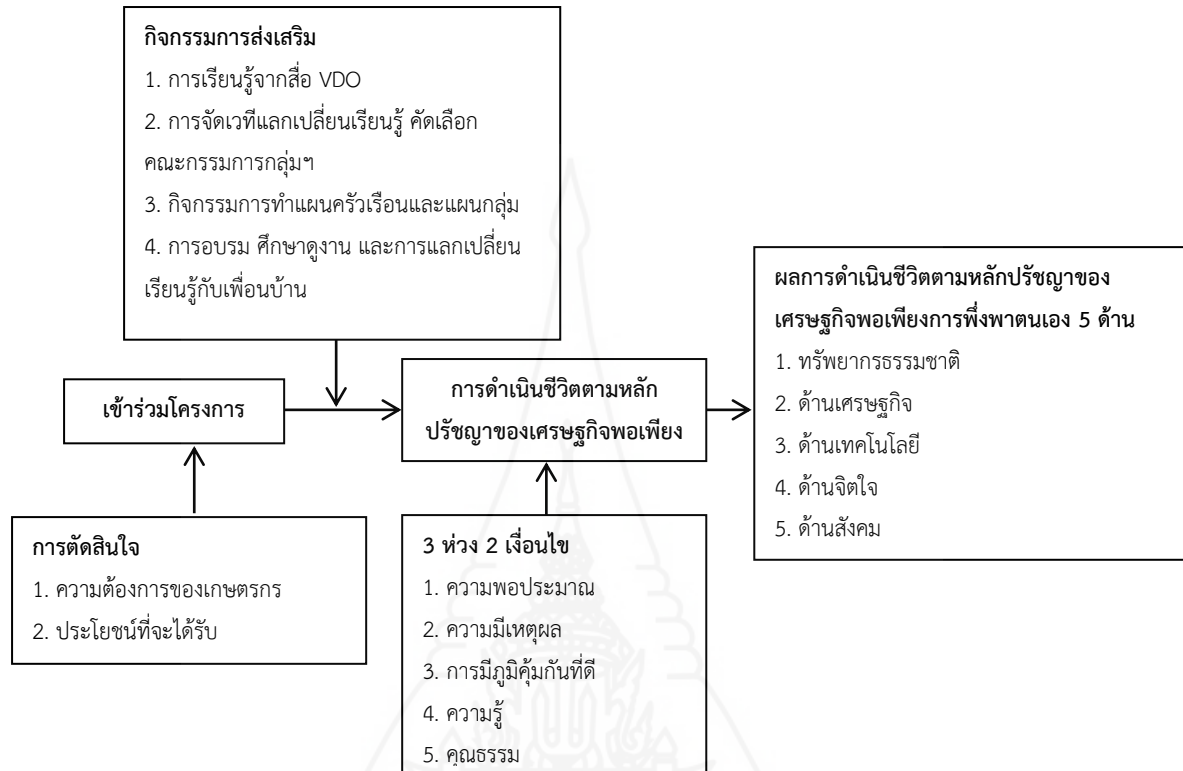

ภาพที่ 2 วิเคราะห์ผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่ผลการพึ่งตนเอง

จากภาพที่ 3 สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ซึ่งมีเหตุผลเกิดจากความต้องการของเกษตรกร และประโยชน์ที่จะได้รับจากการสมัครเข้าร่วมโครงการ เมื่อได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการและเข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริม ได้แก่ การเรียนรู้จากสื่อ VDO การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คัดเลือกคณะกรรมการกลุ่มฯ กิจกรรมการทำแผนครัวเรือนและแผนกลุ่ม และการอบรม ศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนบ้าน โดยเน้นให้สมาชิกกลุ่มการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ และคุณธรรม ซึ่งผลการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเอง 5 ด้าน จากการศึกษา พบว่า สมาชิกกลุ่มโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็นต่างๆ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านจิตใจ และด้านสังคม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบว่า พบว่า ระดับการตัดสินใจด้านความต้องการของเกษตรกรอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.66) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่จะได้รับอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนา ควรคำนึงถึงความต้องการของเกษตรกร และประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับ เพื่อให้เกิดแรงจูงใจ และการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการของรัฐ หรือส่วนราชการอื่นๆ

1.2 ด้านการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนด้านการประชาสัมพันธ์ จากบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.27) ดังนั้น หน่วยงานที่จะส่งเสริมในรูปแบบเดียวกันกับโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกับผู้นำชุมชนลงพื้นที่เพื่อชี้แจงโครงการแก่เกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถซักถามข้อมูลในด้านต่างๆ และเข้าใจได้ง่าย

1.3 การตัดสินใจเข้าร่วมโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบว่า การเรียนรู้จากสื่อ VCD มีผลต่อการตัดสินใจในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) ดังนั้น การส่งเสริมด้านการเรียนรู้ ควรเน้นการส่งเสริมให้เห็นภาพจริง เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อ VCD และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มที่มีลักษณะกิจกรรมโครงการเดียวกันเพื่อให้การเชื่อมโยงเครือข่ายและเกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

1.4 การศึกษาด้านปัญหา พบว่า ร้อยละ 12.8 การจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ให้มีความเหมาะสมตามความจำเป็น มีความรู้สึกรายจ่ายเยอะเกินไป และไม่ยากทำดังนั้น ควรมีการอบรมและฝึกปฏิบัติการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนรายรับ – รายจ่าย หรือการจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย อย่างง่าย เพื่อให้เกษตรกรทราบถึงรายจ่ายรับที่ได้ และสามารถตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและสร้างเครือข่าย ทั้งในด้านความรู้จากสื่อต่างๆ และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับใช้ให้แก่โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีความเข้มแข็งในการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพึ่งพาตนเองมากยิ่งขึ้น

2.2 แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาขยายผลความรู้ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่หมู่บ้านหรือชุมชนใกล้เคียง

2.3 ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม ชุมชน และคุณภาพชีวิตของสมาชิกกลุ่มที่มีการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ ฉวีวงศ์. (2552). การศึกษาการดำเนินชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเองตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัด กรุงเทพมหานคร. (ปริญาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร).
- เกษณี ไกยเกษ. (2559). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงบ้านโพธิ์ศรีสำราญ ตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. (ปริญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เบญจรัตน์ แพร่หลาย. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการพักชำระหนี้เกษตรกรรายย่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางปลาม้า. (สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร
- บุญมี พุทโมกษ์. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในอำเภอนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน, นครราชสีมา.
- สมยศ แยมเฟื่อน. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานปฏิบัติการ บริษัท เอเซีย มาร์ติน เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร.
- ศศิธร แปลงไธสง. (2558). การส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงบ้านน้อย ตำบลจันทุม อำเภอปลับพลาย จังหวัดบุรีรัมย์. (ปริญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต).มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2558). คู่มือการปฏิบัติงานโครงการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพมหานคร.